

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Ejusdem Emendationes & Notae Ad Dialogum De causis corruptae
eloquentiae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

EJUSDEM
Emendationes & Notæ

A D

DIALOGUM

De causis corruptæ eloquentiæ.

Cap. 3.

TEmpus modo circa Medeam, ecce nunc circa Thyestem consumas.] Illud ecce me offendit. & conjicio forte excetram fuisse, cujus ecce sit vestigium. Est autem maledictum non novum in mulieres execrabiles. Livius, lib. 39. cap. 11. Illius excetra delinimentis & venenis imbutum, nec parentis, nec vitrici, nec deorum verecundiam habere. Qua in narratione simul ad nefaria Medea facta animo respexisse videtur. Plautum add. Casin. 3. 5. 19. & Pseud. 1. 2. prope fin.

Cap. 4.

[Omissis forensium Musarum angustiis.] Malim, causarum. Nam si Musarum dixit, quare in continenti sanctiorem poetices eloquentiam appellat? cui præfides Musæ sunt. Porro angustiis causarum forensium: quia adstricti formulis patroni, & captui ac præscripto judicium. vid. cap. 20. §. 2. infra.

Cap. 5.

[Vel ad utilitatem fructuosus, vel ad dignitatem amplius.] Inter hæc subductum aliquid auctori temporum injuria revincitur ex fin. hujus & init. cap. seq. Quæ me eo deduxerunt, ut animum ad jicerem, ad huic succurrendum loco. Et fortasse me illud reperisse, quod pro lumine & tibicine esse huic Apri orationi possit, ut nulla parte labare aut defici videatur: denique tota integra, clara, manifesta sit. Suppleo itaque hanc lacunam iis, quæ ipse auctor paulo post suggerit & lego, vel ad utilitatem fructuosus, vel ad voluptatem honestius, vel ad dignitatem amplius, &c. Sententia certe & numerus orationis in his pro nobis facit. Accedit huic firmandæ conjecturæ, quod subjungitur initio cap. seq. Ad

voluptatem oratorie eloquentia transio. statim ibid. Quid enim dulcius libero & ingenio animo & ad voluptates honestas nato, &c. Ad voluptates honestas sive ad honestum & jucundum etiam dignitas pertinet nominisque celebritas. Igitur quamvis de iis separatim executurus videatur Aper; id tamen non apparet: sed hæc inter se involuta, ut satis intelligi tamen & movere possint, quippe quam maxime cognata, proponit, commendat, inculcat. Observandam autem notitiam famam & nominis celebritatem huic esse auctori. Quod ne cui sit dubium, en exempla cap. 11. & infr. & hodie si quid in nobis notitia ac nominis est, magis arbitror carminum quam orationum gloria partum. cap. 12. malo securum & secretum Virgiliti secessum, in quo tamen neque apud divum Augustum gloria cavuit, neque apud populum Romanum notitia. cap. 36. tanto plus apud principes gratia, plus auctoritatis apud patres, plus notitia ac nominis apud plebem parabat. Reperies & apud Sen. controv. 2.

Cap. 7.

[Tum mihi supra tribunatus, &c.] Vexatissimus locus. Hæret autem res & difficultas in his, tum abire: quod si non in alio oritur. Horum in prioribus aliquid desiderari credo, & legendum, tum in cœlum, vel potius, sublimis (quod optimum sed minus notum Liv. 1. cap. 17. tanto facilius perierit) abire, sequentia forte fuerint, quod id scilicet non in alio moritur. Bonis quæ in aliis moriuntur sunt præditi, qui gratia principis solanitur, nec quicquam in se habent, quo contemnere injurias fortuna possint. vid. quæ præcedunt, item cap. 8. §. 7. Atque ita porro sit emendandum, nec enim codicillis datur, nec cum gratia venit.

CCC 5

nit.

nit. Respicit eo connexio, quod mortalitas terrenis, æternitas cœlestibus maxime tribuenda videatur. Conjeci etiam, quod scilicet non ab alio oritur. ita in reliquis nihil mirandum. Quod mihi fit verisimillimum. Est autem observatu dignum, in alio militare Calpurn. Flaccum pro per alium dixisse, Declam. 24.

Cap. 8.

Nec hoc illis alterius ter millies.*] Forte, illi, aut alteri huic ter millies.

Sed hæc, ut supra dixi, proxima.] Id est, non remota ab oculis aut cognitione, sed obvia. quomodo ipse interpretatur auctor. Prudent. *Dei 58 Phœ.* Sed quia profunda non licet luctarier Ratione tecum, consulamus proxima. Apul. in Apolog. *Næ tu, Claudæ Maxime, nimis patiens vir es, & oppido proxima humanitate.* Declam. 13. Quintiliani Junioris, *Næ est damnum id perdidisse, quod (ut proximo ut in argumento) si habere solvero, emendum est?* Ita proxima similitudo obvia & cuius nota. Quintilianus avus Decl. 329. Possunt proferre & loca alia: sed hæc sufficiunt ad demonstrandum, temere Lips. proxima in propria mutatum voluisse.

Tam hercule, quam divitiæ & opes.] Id est, pari hercule modo, quo divitiæ & opes. Geminum est cap. 21. §. 10. *tam hercule, quam Brutum philosophia suæ relinquamus.* Non est autem temere illud divitiæ & opes: quamvis imperiti judicare possint τὸν λόγον in his esse commissam. Jungit ita & Justin. 1. 7. & Flor. 3. 12. Plura complectitur vox opes, quam divitiæ. Nam & potentiam denotat. Tacit. 12. Ann. 13. *Castellum insigne fama, quod postremo inter Darium atq; Alexandrum prælio Persarum illic opes conciderant.* Dicitur autem opes volunt quasi oves: quarum in multitudine & præstantia, ut & jumentorum, olim præcipuè divitiæ & potentia. Igitur hac de causa Herculem incessisse cupido videtur μετὰ εὐπερίδων rapiendi; ut & jumenta Geryonis. Hinc & Hesiod. *εργ.* 162. μετὰ Οιδιπόδω pro regno posuit Oedipi, quem ad locum Molchopulus & Proclus videantur. Successit dein pecunia, etiam apud Hebræos, qui

nummos nota ovium percussos habuisse videntur. Vide Belgas interpretes ad Genes. 33. 19.

Cap. 10.

Ne quid de Gallis nostris loquamur.] Gallis magis placet.

Hinc ingentis ex his assensus.] Sensus dilucidior, hinc ingentem esse his assensum, &c. Respondere tu potes, si personæ sint notabiles & cum auctoritate dicturæ, per quas potentes perstringantur, & offendantur; hinc tragœdiis tuis majorem applausum, assensum, & probationem esse. Sed tu proin tolle quietis & securitatis excusationem, &c. Ita asterisco, quem posuit hic Pithœus velit & Lipsius, nullo sit opus.

In quibus expressis si quando necesse sit.] Lego, *In quibus & professis* (quod tibi nunc, Materne, quotidianum, nec sine summo tuo periculo) *si quando necesse sit, &c.*

Cap. 11.

Parari, inquit, me, &c.] Accommodatus ad sensum, *Paraveram, inquit, me, non minus diu accusare oratores, quam Aper laudaret.*

Ingressi famam auspicatus sum.] Sufficeret, famam ingressus sum. Sed in auspicium & auspicari est quiddam vulgo non notum. Exempla id ostendant. Justin. 26. 2. de Gallis: *Conjuges & liberos suos trucidant, auspiciabelli parricidio incipientes.* lib. 27. in it. *Mortua Syria Rege Antiocho, cum in locum ejus filius Selencus successisset, hortante matre Laudice, quæ prohibere debuerat, auspicia regni à parricidio cepit.* Vulgo esset, regnum incepit vel auspicatus est à parricidio. Sueton. in Calig. non minus notabili ratione c. 54. *Nec alia de causa videtur eo die, quo perit, pervigilium indixisse, quam ut initium in scenam prodeundi licentia temporis auspicaretur.*

Tum quidem cum in Nerone.] Corruptus hic locus, si ullus alius hoc in Dialogo. Lego, duces verorum verborum quantum conjicio, superstitibus secutus litteras, & tum quidem, cum in Nerone improbam, & summorum quoque sacra profanantem vatium impotentiam fugi vel fugi-

mus. Summorum sacra vaturn profana-
vit, dum nimium vulgat, aut ad turpia
transfert. Sueton. Nero. cap. 38. Im-
proba impotentia, quod ingenio & eru-
ditione florentes, poëtas afflixit: quod
de Lucio Annæo Seneca, & Lucano
notum est. add. Tac. 14. 52.

Nam statum cuiusque ac securitatem.]
Lips. statum hucusque, quod non displicet.
Ipse conieceram, statum quoque ac secu-
ritatem: quod magis profluere videtur.

Cap. 12.

Hoc primum habitum.] Scr. Hic primum
habitu cultuque commoda mortalibus. Mox
etiam lege, hic (in locis istis secretis)
oracula loquebantur.

Sanguinantis eloquentia.] Quid si, san-
guine manantis? quæ *Visceribus mise-
rorum & sanguine vescitur atro.*

Cap. 13.

Illud felix contubernium.] Sedens contu-
bernium malim. i. e. otiosum, ut inter-
pretabantur caudicibus. Justin. 31. 3.
add. Torrent. ad Suet. Jul. cap. 2. de
voce *desiderare*. Subjungit propterea, *de
inquieta & anxia oratorum vita*, tanquam
re opposita.

Hi quibus præstant, indignantur.] Li-
psius, non præstant. quod sensu non est
incommodum. simili ratione mihi na-
tum erat, quibus præstant minus indignan-
tur. Illud quoque venit in mentem, for-
te his, quibus præstant indignantur, rescri-
bendum esse. Quibus præstant, id est,
quorum causa id faciunt quod rogantur,
aut facere se fingunt. Ut præstare ad spe-
ciem quoque & venditacionem istorum
gratia apud principem valentium perti-
neat. Indignantur vero, quia etiam in-
ter beneficia animum gerunt infensum.
Quare sequatur, *Me vero dulces (ut Vir-
gilius ait) Musæ remotum à sollicitudinibus
& curis & necessitate quotidie aliquid
contra animum faciendi in illa sacra, illo-
que fontes ferant.* Quod tamen & ad po-
sterius membrum potest referri.

Quod alligati cum adulatione.] Hæc
quoque foede depravata. Legebam au-
tem, omnium adulationi. quanquam &
adulatione possit retineri antiqua lo-
quendi ratione. Quintil. Declam. 298.

*Mibi rus paternum erga labores gratissimum
non frugalitate tantum suffecturum, sed &
delectatione, si coleretur.* Declam. etiam
332. fin. *Neque ego nunc divitias peto:
paupertate consuevi: frugaliter vivere scio.*
Quibus locis demonstratur facile, sine
dubio mutandum nihil esse in Decla-
mat. 306. ubi olim erat, *consuevit fruga-
litate: sine marito diu vixit: & hoc loco
adulatione retineri posse.* Illud *alligati*
autem præclare expositum à Donato ad
Terentii Adelph. 5. 3. versus 58. *Eo
pacto proximum illic alligatis filium.* Ubi sic
habet: *Aliquis vero (sic malim pro quis)
dicitur alligari ad aliquid, sine quo esse non
possit.* Quod patet egregie loco Quin-
tiliani in Declam. 1. *Ad solum se alligati
deslituta cæcitas* (nam hanc vocem in-
rendam existimo) *mærorem.* Sed potest
etiam hoc in loco nostri *humili adula-
tioni fuisse: quod facile præferam.*

Cap. 15.

Contentis scholasticorum clamoribus.] Ita
est in editione Pithœana. at Lipsiana ut
& Freinsheimiana *contentus*. ut nunquam
scilicet ultra iste Nicetes progrediatur,
ducatve discipulos. Quid si *contentiosus*
scribatur.

Cap. 16.

Inauditum & indefensum.] Tac. 1.
hist. 6. *inauditi atque indefensi, tanquam
innocentes perierant.*

Fere eodem mense extitisse.] Ex his col-
ligo, quæ hic proposita fuit sententia,
proxime ad eam accessisse, quam Cen-
forinus de die natali cap. 18. Aræte
Dyrrachino tribuit. qui annum hunc
magnum statuebat annorum nostrorum
5552. ut credam levi mutatione in his
ponendum 1700 Idccc LIIII. Ita nihil
superfit, quod repugnet computationi
propositæ, & fere eodem mense anni
magni vixerit Aristoteles, quo hi ipsi,
quos 400. annis vulgaribus antecessit.

C A P. 17.

Ac sextam jam felicitis.] Conieceram pri-
mum ac sex jam inter felicitis hujus princi-
patus stationem. Vell. 2. fin. Sueton.
Claud. 38. Sed nec sic satisfacit. Quare,
ut omnia satis essent liquida, nec tem-
porum quæ subjicitur ratio. ulla in parte
repu-

repugnaret, præferendum judicavi, *sententiam jam felicis hujus principatus stationem, &c.* Ita quadrabit magis etiam, quod sequitur, *in hunc diem.* Tempus notum exprimere non curavit.

Cap. 18.

Quam Ser. Galbæ, Cajo Carboni.] Si sequentia cap. 25. §. 11. adhibeamus, hoc loco non improbabimus *Ser. Galbæ, Cajo Lelio & Carboni.*

Ex anguem & attritum.] Aridum elegantius. cap. seq. *quicquid aliud aridissimis Hermagoræ & Apollodori libris præcipitur.*

Ociosum atque disjunctum.] Ociosum accipio, eum cujus oratio sit nulla vi prædita & languida: qualis esse in disjunctis & male coherentibus solet. Et potest Brutus impetu aliquo minus his vitiis, in una alterave epistola, insignem se præbuisse, ut propterea non continuo hæc mutanda sint. cap. 22. infra de Cicerone; *lentus est in principiis, longus in narrationibus, ociosus circa excessus: tarde commovetur, raro incalcescit: pauci sensus apii: (ita lego) nec cum quodam lumine terminantur.* Quæ si quis hoc cum loco contendat, fatebitur, recte hunc locum habere, & Lipsii superfluum curam & emendationem esse.

Tanquam fractum atque elumbem.] Recedit eodem, quo illud præcedens Calvi, *solutum atque enervem.* Ciceronem fuisse. poëta, *fractique enervi corpore gressus.* Hieron. *solutis genibus fractus incessus.*

Cap. 19.

Ita vero longa principiorum preparatio.] Lege, *Ista.*

Cum vix in cortina quisquam assistat.] Lipsius: vide etiam an non assistere hic proprie de affectis aut fautoribus, qui oratori se adjucebant. Ita statim: *Vulgus quoque assistentium & affluens & vagus auditor.* distinguit ab auditore fortuito & vago. Hæc Lipsius. Cujus nos in sententiam quo minus discessionem facere possimus, facit ipse hic locus, ad quem hæc est commentatus. Verba sunt: *At hercule pervulgatis jam omnibus, cum vix in cortina quisquam assistat, qui elementis studiorum etsi non instructus, at certe im-*

butus sit, novis & exquisitis eloquentiæ itineribus opus est. Quid? an hoc dignum notatu aut ad rem facere potuit, quod affectæ aut fautores oratorum plerique elementis studiorum etsi non instructi, at certe imbuti essent. an hoc demum factum est, *pervulgatis jam scientiis & artibus?* Nemo id judicabit, nisi qui imprudenter malit, quam ratione agere. Rideret ipse Lipsius, si quem id defendentem audiret. sed accedit, quod ipse noster id negat eopse loco, quo suam sententiam stabilitam voluit vir ille magnus. Sunt enim nostri quidem auctoris paulo post illa: *Vulgus quoque assistentium (Ovid. vulgi stante corona) & affluens & vagus auditor.* Sed quid subjungit? Nempe: *Jam vero juvenes (opposite ad istos auditores) & in ipsa studiorum incude positi, qui profectus sui causa oratores sectantur, &c.* denique hæc ita, ut sentio, accipienda pronunciat ipse Quintilianus (cujus hunc ego factum esse credere malo quam Taciti) & manifeste satis in proœmio Institutur locum integrum adscribam, quia inservit proposito, & vitio laborat gravi, quo eum liberare possum. sic habet. *Ac veterum quidem sapientiæ professorum multos & honesta præcepisse, & ut præceperant, etiam vixisse facile concesserim: nostris vero temporibus sub hoc nomine maxima in plerisque vitia latuerunt. Non enim virtute ac studiis, ut haberentur philosophi, laborabant, sed vultum, & tristitiam, & dissentientem à cæteris habitum pessimis moribus prætendebant. Nunc autem, quæ velut propria philosophiæ afferuntur, passim tractamus omnes. Quis enim non de justo æquo ac bono, modo non vir pessimus, loquitur. Quis non etiam rusticorum aliqua de causis naturalibus quarit? Hæc ut sensum recipiant, qui non abhorreat à tota oratione, scribendum, posteris vero temporibus sub hoc nomine maxima in plerisque vitia latuerunt. Quia emendatione & hic reddi sanitati potest locus, & simul intelligi, quam recte ista contra summum Lipsium disputaverimus.*

Cap. 21.

Nec unum de populo. Canuti aut Atti.] Mens

Mens & manus quæ huic mederentur plagæ, adhuc fuerunt nullæ. Ego sensum saltem his dabo hac conjectura. nec ut unum de populo carnialaudare Atti, de Furno & Toranio, neque aliorum in eodem valetudinario, qui hæc essa, & hanc maciem probant. De his, quos eodem iudicat in valetudinario esse, vide infra cap. 23.

Calvi in Asinium.] Rectius forte, plenius haud dubie, Calvi ista in Asinium. Quid ex Calianis orationibus? Malim, de Calianis.

Sive universæ, sive partes earum.] Ita edidit Pithœus. quod facile ita emendetur, sive videas universas, sive partes earum.

Rubor tegit.] An tingit? cap. 26. quamquam in magna parte librorum suorum plus vis habeat quam sanguinis. unde rubore tingitur oratio.

Viderimus, inquam, iudicio ejus.] Lipsius legit: *viderimus, inquam, an iudicio ejus vis animi aut ingenii suffecerit.* Malim: *videmus, in quanta iudicium ejus & vis tum animi tum ingenii suffecerit supra: Cicerone mitior Corvinus & dulcior & in verbis magis elaboratus.* cap. 18. Hoc autem loco ita Aper loquitur quia adhuc in manibus erant opera Corvini. Proxime adhuc accessit Freinshemius.

Cap. 22.

Pauci sensus opt.] Ex editione Romana elicit Lipsius, ut dubitet tamen; *opacius & cum quodam lumine terminantur.* ut inquit, ad picturam respectus sit, in qua lumen nos delectat, sed cum quadam umbra. Freinshemius, quod magis placeat, *apte & cum quodam.* Nec displiceat tamen, si sit, *pauci sensus apti: nec cum quodam lumine terminantur.* Apti, id est, inter se connexi, recte juncti. Cap. 18. Rursumque Ciceronem à Calvo quidem male audivisse, tanquam solutum & enervem: à Bruto autem, ut ipsius verbis utar, tanquam fractum atque elumbem. Eodem autem, quo interpretatus sum, sensu, aptus in illo est Lucretiano. Sic ubi non erimus, cum corporis atque animi Discidium fuerit, quibus esumus uniter apti. Egregia est hanc in rem Servii nota

4 Æn. v. 482. at illa stellis ardentibus aptum. Inter alia, Ergo bene aptum colligatum. Cic. in Timæo: *Qua ex conjunctione cœlum ita aptum est, id est, constrictum & complexum.* Item in Oratore, *facilius est enim apta dissolvere, quam dissipata connectere.*

In morem annalium imponantur.] Ita Pithœi editio. Lipsius & Freinshemius componantur. ut eo respiciatur, quod Annales cum rerum magnitudine destituantur, principe Annalium scriptore teste lib. 3. cap. 65. inde & ipsi levi scriptura esse soleant. Mihi tamen adhuc suspectus hic locus: maxime cum aspicio illud de structura. & fateor hinc mihi ortum esse, *in morem Antiarum interponantur.* de Antis Vitruv. 3. de Architect. cap. 1. Servius, quem temere Politianus futilem appellat Grammaticum, quamvis vulgatum tum temporis intelligat, ad 2. Georg. 417. *Dicuntur autem Antes à lapidibus eminentioribus, qui interponuntur ad maceriam sustinendam nam proprie Antes sunt eminentes lapides vel columna ultime, quibus fabrica sustentur.* Ita à fabricis sumpta comparatione id expresserit, quod Petronius à vestibus. cap. 78. *Præterea curandum est, ne sententia emineant extra corpus orationis expressæ, sed in texto vestibus colore niteant.*

Cap. 23.

Oratores vocabant.] *Vocitant, lege quod malo, quam vocant.*

Ea sententiarum planitas.] Lipsius: *Nescio, an sanitas.* Præferet gravitas, qui viderit & consideraverit hunc ad locum illa cap. 26. *Neque enim oratorius iste, imo hercule ne virilis quidem cultus est, quo plerique temporum nostrorum actores utuntur, ut lascivia verborum, & levitate sententiarum & licentia compositionis histrionales modos expriment.*

Cap. 24.

More veteri, & aliis vestris phil.] Lipsius legit *alias à vestris.* Freinsh. edidit *alias vestris.* Potest ita etiam scribi, & *aliis, & vestris.* Celebrato accipiendum frequentato, usitato. Notum est quod celebrare & frequentare promiscue ponant. Ovid. 1. Metam. *dextra laevaque*

deorj uro

deorum Atria nobilium valvis celebrantur
apertis. Nepos præfat. Cujus materfamili-
as non primum locum tenet ædium, atque
in celebritate versatur? id est, hominum
frequentia. Sulpitia. Musa quibus nime-
vis heroas & arma frequentas. Vopiscus
init. Aureliani, Ergo Theysten, Sinonem
ceteraque illa prodigia vetustatis, & nos
bene scimus, & posteri frequentabunt.
Divum Aurelianum, & c. posteri nescient.

Ratio temporum collegerit.] His aliquid
deesse manifestum Apri inrecedisse cre-
do. & fuisse, ratione temporum Aper
collegerit.

Cap. 25.

Si cominus fatetur.] Lipsius hic hæsisse
videtur: qui nihil de suo adjiciens, tan-
tum ponit Pithæum legere, *communis*
fatetur. Levi hac mutatione omnia recte
habebunt: ubi *cominus fatetur*. scrupu-
lum injecit eruditus, quod non succur-
rebat *cominus* hæc circa tempora statim
esse. Tac. de mor. German. 8. 1. Me-
moriam proditum est, quasdam acies inclina-
tas jam & labantes à feminis restitutas,
constantia precum & obsequio pectorum, &
monstrata cominus captivitate. id est, quæ
proxima esset, & statim eventura, nisi
resisteretur hosti. Pompon. quoque Ju-
risconsultus l. 3. D. de pign. act. Si quasi
recepturus à debitore tuo cominus pecu-
niam, reddidisti ei pignus. Venul. l. 137.
de verb. oblig. cominus responderi stipu-
lanti oportet.

Plenior Cicero.] Eo significatur, non
aridum eum, jejunum, aut exanguem
fuisse. Donatus ad Terent. Eun. 2. 3. 24.
ubi dixerat poëta. Tametsi bona est natu-
ra, reddunt curatura junceas. Bona, in-
quit, id est, plena, magna & pinguis.
mox: *junceas tenues & pallidas* interpre-
tatur. ad quæ Salmasius. Donatus *ple-
num*, pinguem interpretatur, & *junceas*
tenues & pallidas. Plenus Latini de pin-
guibus & crassis dicunt, ut & nos ho-
die facimus; quos & repletos indigera-
mus. Ovidius: *Turgida si plena est: si*
fusca est, nigra vocetur. In gracili macies
crimen habere potest. sic & filum plenum,
pro crasso & pingui. — pleno vela-
mina filo. Et apud Spartian. *plena barba.*

Hæc Salm. Inde & Flor. 2. 18. *ferre ple-*
nium vallum, qui arma nescirent. ubi *facere*
quandoque suspicabar; ut adhuc tamen
mihi nondum sit deliberatum.

Non est oratorum vitium sed hominum.]
Simili acumine Quintilianus in fermo-
ne Declam. 349. *hoc proprium non demen-*
tis esse, verum hominis.

Et invidere & livere.] Non placent
hæc ita juncta: & aliquid sordidi præ se
ferunt. Legebam, & *irridere & livere:*
aut *includere & livere.* quomodo Suafo-
ria 2. Senecæ. *Polljo Asinius agebat hoc*
non esse suadere, sed invidere. ubi *includere*
corrigit summus Gronovius, sensu pro-
bo, & ductu istarum literarum id pro-
bante. sed quia Schottus notat in *Miss.*
esse, *isci videre*, credidi fuisse, *sed in-*
scite videre.

Cap. 26.

Cantavi saltarique commentarios.] Sen-
controv. & loco citatis: Verba juncta
sunt, quæ emendata dedimus. Scribam
autem & hæc, quomodo restituenda
forte sunt. Sed nolo nihil fuisse: etenim
juvenis deamavi tanquam me (add. Plaut.
Bacch. 2. 2. 36. & fin. controuv. ejusdem)
has declamationes Fuscæ, quas nemo, non
nostrum alius alia inclinatione vocis, velut
suavem quisque modulationem cantabat.
Quæ dum chartis illino, & cogito Fuscum,
cujus de scriptis ista testatur Seneca,
esse Rhetorem; dubito, num recte
se habeat hoc loco illud temporum *nostrorum*
actores. ubi *Rhetores* sensu commo-
diori scriberetur. add. fin. dialogi.

Tenere dicere, diserte saltare.] Locu-
tione similia, re præstantiora sunt illa,
Sallustii 2. de rep. ord. *Atque ea magis*
fortibus consiliis, quam bonis præliis, præ-
parata sunt. Sen. controuv. citata: *Nos sine*
deliciis educamur, sine muris vivimus, sine
vita vincimus. ubi quod, præcedit, *O-*
thryadæ dicebat municipalis. Aliud cete-
ros, aliud Laconas decet. legendum vi-
detur, *Othryadæ: sciebat municipalis,*
aliud ceteros, aliud Laconas decere. Istam
autem etiam, de qua agimus, elegan-
tiam compilatores juris gravitati proce-
mii Institutionum ornamento fore recte
judicaverunt.

Cap. 27.

Cap. 27.

Quas te solitum tractare, &c.] Sensus his possum dare; an sua auctori verba, id ego vero in his quidem pro certo non affirmem. Quod vidi, id hujusmodi est, *quas te solitum tractare publice, antiquo plane more, & eloquentia non temporum nostrorum, sum miratus, antequam te Aper offenderet, majores istos incessendo. Majores, id est, antiquos. vid. cap. 25.*

Aures perstringet.] Tacit. l. Ann. c. 13. Etiam Q. Haterius & Mamecius Scaurus suspicacem animum perstringere.

Cap. 29.

Ambitione salutantum.] Lego, *salutationum.*

Cap. 31.

Non quasdam artes audire, &c.] Legebam ad tollendas difficultates, *Non quasdam artes audire, sed per omnes liberales ire debet. Sen. brevis & efficax iter per exempla. paulo post hoc ipso dialogo. per omnes eloquentiæ numeros esse.*

Cap. 32.

Nunc circumcisa & amputata.] Unicus hic locus est ad illustrandum illa Senecæ in Thyeste 763. *Denudat artus divus, atque ossa amputat. & 1059. & artus corpore ex animo amputans In parva carpsit frustra. Nihil aliud est, quam circumscindens. quomodo am sape se offert pro circum in compositionibus. ut in ambire, ambedere. Ovid. ancilia vult dicta, quod ab omni parte recisa sint.*

Cap. 35.

Declamatio quoque similis adhibeatur.] Ita editio Pithœi. Lipsiana, & Freinsheimiana, *similis*, omittunt. quod minime tamen supervacuum.

*Ventum est * * * rem cogitare.]* Notum est asteriscos his in auctoribus apparentes minimum lucis solitos aut afferre, aut portendere. Hoc loco tamen portentum eruditos nobis nimium sinxisse, prope crediderim. Lipsius pronunciat magnam hic lacunam esse, & veteris libri auctoritate nititur. Et fortasse eum vera conjecisse. Ad finem tamen pervenisse hic videretur oratio ex ipsa conjectura Lipsii fin. cap. 29. sup. Præterea non ita magnam hic lacunam esse suspicabi-

tur, qui viderit, quam pauca exigit ratio ad hæc supplenda: quæ his, quæ conjeci, fere, nisi fallor, sunt comprehensa: quamvis & sic nonnihil adhuc deesse ipse judicem. Ponam tamen, quo verum facilius paulatim in apricum proferri possit. Ecce ipsa: *cum ad veros judices ventum est, nec rem cogitare possint, quæ nihil humile, nihil abjectum eloqui poterant. Commoveri ad hæc Aper: at Maternus: Ita est, inquit, magna eloquentia, &c.* Nullis ambagibus incipit Maternus, ne Aper interpellaret, qui concitatiores videtur ingenio fuisse. cap. 16. §. 4. & 5.

Tribui fas erat.] Lego, *fas non erat.* Apud imperatores suos isti erant *πέντα*, & supra cunctos eminebant cives: quod fieri libera in rep. non poterat. Nam *fas non est*, potest accipi, ut in isto Quintiliani 328. *An vero innocenter inimicitias geri, vel inter alienos, vel inter extraneos fas non est.* Alter Quintiliani Declam. 19. *Nulla ratio est interrogandi hominem, cui non est fas, nisi negare, Horat. 4. Od. 4. nec sine fas est omnia.* In quibus fas est possibile. Quæ significatio ipso juris naturæ è fonte fluxisse videtur, qua magistra optima si recte utamur, persuasum nobis esse debet tantum ea nos posse, quæ turpia non sunt & quæ facere fas est. l. 15. D. de cond. insti. Quare & ipsi summo Deo *δυνατόν* etiam æquum est. Matthæi cap. 9. 15. *Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δυνάμει οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νόμος;* Actor. 2. 24. *Ὁ νόμος ἀνέστησε λύπαις τοῖς ἁδελφοῖς ἡ γενεά τις, καὶ θότι οὐκ ἔστι δύνασεν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτῆς.* Notabile quoque est illud Servii ad Virgilium l. Georg. 269. *festis quadam exercere diebus Fas & jura sinunt.* id est, inquit, divina humanaque jura permittunt: nam ad religionem fas, jura pertinent ad homines. Cui observationi convenienter Flor. 2. 20. *fas deum pro jure gentium dixit: quia hoc ex jure naturæ, quod Deum auctorem habet, manavit.* Unde Justin. 2. 10. *Artemenes maximus natæ, atatis privilegio regnum sibi*

sibi vindicabat, quod jus & ordo nascendi, & natura ipsa gentibus dedit. Hinc intelligendum apud Tacitum 3. Ann. cap. 17 fas avie. item fas armorum. 4. H. 58. Quia vero ii, qui non libidine, sed ratione solent agere, sentiunt reluctari animum & mentem, quoties sollicitantur ad dicendum aut faciendum, quod æquitati juris naturalis adversatur; & talia ut audeant, à se impetrare non possunt: alii vero qui facile ad prava & nefaria se abripi sinunt, ea à se impetrare possunt & audent: unde posse etiam Latinis sæpe ii dicuntur, qui iniqua & bonorum judicio improbata ut committant, in animum possunt inducere eaque perperrant. Sunt hanc in rem multa Quintilian. loca. Decl. 4. init. *De parricidio venit, quod me occidere possum: de facto quod mihi non licet mori.* Decl. 18. *Quid ais, severissime parricida? Filium consumpsisti per flagella, per laminas: potes tacere? Viscera de tuis concepta vitalibus sanguinem qui de tua fluxit anima, non insania, non furore, sed (quantum vis videri) consilio, gravitate, lacerasti: potes tacere?* Ira enim jam ab hinc biennium hæc legi posse videram: sed dubitabam, an interrogative essent concipienda; quia ejusdem filii periodorum in connexionione hac ipsa declam. in præced. diversum & singulare quiddam observaveram. Est autem in istis: *Quid ais? Interrogasti servulos, non potuit conscius inveniri. Exquisisti ancillas, non apparuit ministra flagitii. Non obscena literarum commercia, non fatentis deprehendisti, nefande, blanditias. Nihil invenis (nisi quis malit, invenisti) maritus, dominus, pater. Juvenis certe relictum non est. quod judicaveram, cum invenis etiam deprehendi in manuscripto Gronoviano: quo, cum hæc redigerem in mundum, annos jam admodum duos usus eram. Sed è diverticulo in viam. Posse sensu, quo dixi, sequentibus etiam est in locis. Declam. 19. ejusdem Quintilianii: *Dictus est occidere posse patrem: dictus est dignus, quem possit etiam pater occidere.* Declam. 258. Ha-*

beo in domo filium, qui me potuit occidere. Declamat. 259. *Itaque non servus ullus tam fidelis, non libertus beneficio obligatus manumittentis fuit, ut hoc subire periculum posset.* add. Calpurn. Flaccum declam. 9. *Nostra quoque Belgarum in lingua id observare est, nominatum in isto proverbio, quo nefaria taxatur, & nimisquam pervulgata beneficiorum oblivio, quæ à parentibus acceperunt liberi. Sensus illius est, Unam matrem septem posse alere liberos; contra septem liberos non posse unam matrem. quod quam maxime posse deberent.*

Cap. 37.

Nunc maxime à Muciano.] Cum maxime expectaret istud seculum. vid. Zinzlerling. promul. Crit. juven. Quintil. declam. 345. Si te hæc cum maxime dicentem interrogem, cur non ipse facias; respondebis profecto, &c. add. cap. 16. supr.

De furto, an formula, &c.] Lipsii editio, aut formula & interdicto. Malim, de furto, aut formula interdicti dicendum habeas. add. Inst. Justinianæ tit. de interd. ad initium.

Cap. 38.

*Ita * erit eloquentia, tanto.] Non satisfacit mihi conjectura Rudolphi, quamvis unice eam probet Lipsius. & malim, interit ea eloquentia tamen, quam illud forum magis exercebat, &c. Sic omnia commodius connectentur.*

Omnia in legibus.] Illud in expungendum, & si necessaria hujus generis particula, rescribendum potius ex legibus esse judicaverim, cap. 34. supra. Cum deinde succurrit etiam declam. 308. ut & testamentum non in jure factum.

Cap. 39.

Anxietatem contrariam.] Id est, noxiam, damnosam. cap. 35. Ipse vero exercitationes magna ex parte contraria.

Silentium patronus indicit.] Sensus postulatur: Silentium patrono indicitur.

Sua interesse.] Deinde autem translata in Cæsares summa potestate, resp. erat aliena. Egregius ad hæc locus est Taciti 1. Histor. ad init.

F I N I S.

INDEX